

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40— franci
 Telefon
 între oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zefirei Nr. 11 a
 INȘERȚIUNILE
 se primesc la administra-
 ție.
 Mulțumite publice și l. e.
 deschișă costă șirul 20 +
 Manuscrisurile nu se
 răscesc.

Cum să ne ajutăm?

I.

Războiul strașnic, ce s'a pornit și este în curgere de trei luni de zile, după toate semnele, va mai ține încă mult. Aproape întreaga Europă este în flacări, și statele, cari încă nu s'au angajat la luptă, s'au înarmat și ele din creștet până în tălpi. Mereu vin vești că, bunăoară și Portugalia și Turcia sunt în ajunul declarării războiului. (Aceasta din urmă a și început războiul contra Rusiei. — N. Rom.). Dela începutul războiului european s'a angajat la luptă Japonia din îndepărtatul orient. Se mișcă neamurile, mai ales, cele de religie mohamedană din Asia și din Africa. Statele-Unite ale Americii sunt și ele îngrijorate de uraganul turbat, ce s'a deslănțuit în Europa și Asia. Anglia și Franța aduc ajutoare din coloniile lor din Asia, Africa și America. Mai știe bunul Dumnezeu ce vor face popoarele din Europa și celelalte continente neangajate încă la războiu. Atâta e însă adevărat că, pare, a se pregăti perirea lumii. Aceasta cu atât mai mult, pentru că lupta nu e pornită numai pe uscat, ci și pe mări și oceane, unde zilnic se întâmplă ciocniri și hărțuiri între marina diferitelor state beligerante. Și ce e mai mult, războiul acesta, pe viață și moarte, se dă, între atâtea state, cu zeci de milioane de luptători, cum nu se mai pomeneste în istoria omenirii.

La acest războiu uriaș au alergat cu drag și odraslele neamului nostru, împreună cu fiii altor neamuri din patrie, ca să apere vatra strămoșească de năvălirea dușmanilor. Și ei o vor apăra cu vitejie, cum au făcut, în

atâtea rânduri, părinții, moșii și strămoșii noștri.

Prin înrolarea în oaste a celor câteva sute de mii de voinici români, însă, totatătea case au rămas fără cea mai valoroasă persoană, care muncia și susținea soția și copiii săi, adesea mulți copii, iar alții erau singurul razim al bătrânilor și neajutorăților lor părinți și frați.

În chipul acesta zeci și sute de case din fiecare sat au rămas fără sprijin și ajutor, sdruncinându-se astfel întreg echilibrul sufletec, pacea și voia bună din inimi, cum și echilibrul economic, al muncii ordonate și al câștigului, sălășluindu-se, în locul lor, pretutindeni, o stare de mare nesiguranță, temerea de ziua de mâne și lipsa și mizeria.

În modul acesta nu numai cei duși pe câmpul de luptă, ci și cei rămași acasă, au de îndeplinit grele îndatoriri.

Între astfel de împrejurări, grele și de o importanță supremă, toată lumea este înfiorată și se întrebă, cu drept cuvânt, ce e de făcut?

Ne întrebăm și noi: ce e de făcut? Cum să ne ajutăm? Cum să mântuim, din focul ce arde de toate părțile, ceea ce se poate mântui? Căci datorință avem să nu ne pierdem capul nici în împrejurările cele mai grele, nici chiar în fața morții; ci, tari în credință, să suportăm cu bărbăție tot ce ni-a hotărât destinul, mângându-ne și ajutându-ne înșine ca, precum zice înțeleapta sentință, să ne ajute și Dumnezeu.

Știm cu toții, că sfaturi s'au împărțit și se împart cu prisosință: din partea guvernului, din partea autorităților administrative, din partea autorităților noastre supreme biseri-

cești, din partea presei etc., asupra căilor și mijloacelor, cari ar putea să aducă o atenuare și îndulcire a situației nespuse de grave, în care am ajuns toți fiii acestei țări.

Dară oficialitatea și societatea n'a rămas numai la sfaturi și indemnuri, ci a procedat și la fapte, prin cari să se promoveze în mod efectiv ușorarea sortii celor ce luptă departe de vatra familiară, cum și a celor de acasă.

Moratoriile, asupra cărora s'a scris, și în această revistă, de atâtea-ori în lunile din urmă, în ultima analiză, nu sunt altă decât o dispoziție neapărat necesară pentru încunjurarea dezastrelor economice-financiare, fără număr, ce ar fi fost provocate numai decât, la începutul războiului, și s'ar fi continuat zi de zi, ruinând mii și mii instituții financiare, firme comerciale și industriale, și particulari de toată seama.

De altă parte **ajutoarele**, pe cari statul le împarte familiilor celor plecați în război, sunt o dispoziție dreaptă și neîncunjurat necesară, prin care se înlătură mizeria extremă a sute de mii de familii, cari, altfel, ar ajunge peritoare de foame.

Între măsurile salutare, luate de autorități, sunt și acelea, cari îngrijesc, ca **prefurile alimentelor** să rămână la o anumită limită și să nu ajungă insuportabile pentru mulțimea cea năcăjită din sate și orașe, care trăiește din mână în gură.

De importanță capitală au fost măsurile, luate pentru **asigurarea aprovizionării** armatei și a populației civile din țară, cu cele necesare traiului. Tot așa **interzicerea preluării** pentru scopuri industriale a **productelor mai importante** în alimentația poporului, apoi **oprirea exportului vitelor și a cărnii, sistarea**

Insemnări

Despre Anuarele institutelor noastre de învățământ pe anul școlar 1913—1914.

De Ioan Georgescu.

An de an apar în lunile de vară anuarele institutelor noastre românești din Ardeal și Tara Ungherească, pe cari e bine să le frunzărăm și să le confrontăm, fiindcă numai așa ne putem face o idee despre activitatea lor, numai așa putem vedea ce se lucrează și cum se lucrează în aceste institute? *cari* sunt factorii de căpetenie ai înaintării lor? unde se lucrează mai intensiv? etc. etc. Smedenie de chestiuni de cea mai mare importanță.

Începem deci cu

Liceele.

I. **Liceul dela Blaj.** Dăm întâietate Blajului, fiindcă aici a răsărit lumina cea dintâi a Românilor; aici s'au întemeiat cele mai vechi școli românești; aici s'au născut și se luminează și astăzi cei mai mulți fii ai neamului nostru! Astfel anuarul școlaelor din Blaj trebuie să fie oglinda fidelă a acelei activități mărețe ce se dezvoltă în toate institutele de învățământ ale Blajului. Ei bine, este anuarul publicat o astfel de oglindă sau nu? Nu! Pentru că, deși anuarul poartă titlul: „Anuarul institutelor gr. cat. de învățământ din Blaj”, totuși nu aflăm toate institutele. Seminarul teologic lip-

sește. Sau doară nu e și seminarul teologic institut gr. cat. de învățământ din Blaj? Și oare n'ar fi mai bine să tipărească mai multe anuare institutele din Blaj? Liceul, de pildă, singur un anuar. Seminarul teologic și școala normală (preparandia) cu școalele primare, de meserii și negustorii alt anuar. Și, în sfârșit, școalele de fete alt anuar. Natural, tipărirea acestor anuare ar reclama sacrificii morale și materiale mai multe și mai mari decât reclamă tipărirea unui singur anuar pentru toate institutele, cum e cazul acum, — dar face-se oare ceva bine fără de sacrificii? Așa-i la Brașov, așa-i la Arad, așa-i și la Beius, pentru ce n'ar putea fi tot așa și la Blaj?

În fruntea anuarului școlaelor din Blaj publică d. prof. Dr. Octavian Prie studiul: „Conjugările limbii românești”. Important este în acest studiu de dialectologie românească conspectul tabelaric al conjugării verbului atât în timpurile simple cât și în cele compuse în toate trei dialectele române (daco-macedo- și istro-român). Conspectul acesta l'a alcătuit d. prof. Prie cu ajutorul publicistului macedo-român Dimitrie Pilița și cu ajutorul dlui Andrei Glavina, istro-român, fost elev al școlaelor din Blaj. Tot în acest studiu d. prof. Prie mai justifică cu analogii din dialectul macedo-român și chiar și cu forme vechi din Codicele Voronețian legitimitatea perfectului anterior obișnuit în părțile Sibii și ale Țării Oltului, perfect ignorat până acum de gramaticii noștri: „eram făcut” pentru „făcusem”. De pildă: „Eram făcut calea jumătate”, în loc de: „Făcusem calea jumătate”.

Observ că nu se înregistrează nicăiri în acest a-

nuar activitatea extra-școlară a profesorilor, cu toate că Blajul totdeauna a avut și are și azi profesori activi. Unde e remarcată, de pildă, activitatea directorului Dr. A. Chețianu, a profesorilor Dr. I. Rațiu, Al. Clura, Dr. O. Prie, Tr. German, P. Suci, N. F. Negruțiu, Dr. A. Russu, Dr. A. Borza, Iuliu Malor, cari toți sunt cunoscuți publicului românesc ca oameni activi?

Din viața internă a liceului remarcăm afară de activitatea societății de lectură a elevilor și activitatea altor două societăți pentru tinerime, cari până acum numai la liceul din Blaj există și anume: „*Ceata Cercețaișilor*”, înființată cu scopul de-a promova între elevi iubirea și ajutarea deaproape, țărta de caracter, istețimea de-a se ajuta pe sine, apoi întărirea trupului prin exerciții sportive, excursiuni în liber. Păcat, că nu se dau deslusiri mai amănunțite despre organizarea și funcționarea acestor societăți care ar fi de dorit să se înființeze și la celelalte licee românești. Ceealaltă societate este „*Reuniunea Mariană*”, înființată cu scopul de-a potența iubirea de muncă și desăvârșirea creștinească a elevilor prin imitarea virtuților, în cari a excelat Preacurata Fecioară Maria. Remarcabilă este și importanța extraordinară ce se dă în acest liceu studiului religiei. *Examenul de religie din clasa VIII liceală este onorat cu prezența I. P. S. mitropolit Victor.* Elevii au să deie seamă la acel examen de toate cele învățate la studiul religiei în liceu. Un astfel de examen poate fi pregătirea religioasă cea mai bună pentru școalele superioare, în cari vor intra absolvenții liceului. Ne putem închipui deci, cu câtă râvnă vor învăța băieții, când știu, că la examen vor fi ascultați de însuși I. P. S. pă-

Pretul unui exemplar 10 fileri.

temporală a *taxelor vamale* asupra importului de cereale, etc.

De netăgăduit folos este, în aceste vremuri grele, și *ajutorul societății*, care aduce cu drag tot felul de jertfe pe altarul binelui de obște. În toate orașele vedem angajate, în serviciul *Crucii roșii*, mulțime de dame, cari adună și împart ajutoare, îngrijind în persoană de cei bolnavi și de cei răniți. Iar *institutele financiare* contribuie și fac și ele colecte dela public pentru scopurile susindicate.

Apoi știrea, că *invățătorimea noastră a colectat 18 vagoane de pansamente și albituri* pe seama răniților, a fost primită de toată lumea cu laudă și recunoștință.

Iată câteva din lucrările și dispozițiile făcute pentru ajutorarea celor avizați, neapărat, la ajutorul altora în aceste vremuri excepționale.

Fără îndoială, toți dorim ca situația actuală, grea și nesigură, să se sfârșească cât de îngrabă și în favorul nostru; dar, se înțelege, poate să se realizeze și cealaltă alternativă, ca adevărat războiul să se complice și lungească. În acest caz, oricât de bună este acțiunea de ajutorare, pornită și urmată consecvent de oficialitate și de societate ea nu este satisfăcătoare; ci va trebui să fie potențată și perfecționată. Căci, în acest caz, se vor subtrage și mai multe persoane dela lucrările obișnuite, aducătoare de câștig, și vor trebui să ia arma la mână, înmulțindu-se, în chipul acesta, lipsele și nevoile de tot felul în sate și orașe.

Pentru împuținarea, pe cât este posibil, a acestor lipse și nevoi în timpul războiului și pentru preîntâmpinarea relelor, cari, de regulă, se țin lanț după război, trebuie luate, de timpuriu, și alte măsuri.

Vom indica aici vre-o câteva, dintre cari, cele mai multe privesc, în rândul prim, populațiunea noastră agricolă și în ultima analiză ne privește pe toți.

Cea dintâi este chestiunea de a se proceda astfel ca, pe lângă toată sdruncinarea provocată de război, *lucrările agricole să se facă toate la timp*.

A doua este ca să se păstreze cu scum-

pdtate agoniseala populațiunii.

A treia a stării din toate puterile și cu toate mijloacele ca *popolațiunea noastră să fie ferită de boalele molipsitoare și să nu scadă moralul* în aceste vremuri atât de grele și primejdioase.

A patra a găsi și începe *nouă acțiuni de ajutorare* pentru cei lipsiți etc.

Oprindu-ne la aceste patru cerințe de căpetenie, vom constata mai întâi, că săvârșirea *lucrărilor agricole* este stânjenită în o măsură nemaipomenită prin lipsa celor chemați să suporte greul luptei pentru vatra strămoșească, pentru femeie și copii. Foarte mult s'a îngreunat săvârșirea lucrărilor agricole și prin lipsa oamenilor și a animalelor, ce s'au rechiziționat pentru scopuri de război. Și totuș trebuie să facem ca agricultura să nu sufere, pe lângă toate lipsurile și nevoile indicate. „Ajută-te și D-zeu încă îți va ajuta”. Această sentință, ce se aude pronunțându-se atât de adeseori, nu a avut niciodată o importanță mai mare decât în aceste zile grele. Adevărat, că acum stâlpii cei mai puternici ai agriculturii lipsesc în cele mai multe familii și ei trebuie înlocuiți prin cei rămași acasă. Cine sunt acești stâlpi? În unele familii câte un bărbat mai înaintat în vârstă; dar în cele mai multe familii este femeia, care trebuie să prindă boul de corn, să țină de coarnele plugului, să are și samene. Țărancele noastre, pe cum se știe, îndeplinesc, și în timp de pace, o mare parte a lucrărilor agricole. Mai puține sunt însă acelea, cari se pricep și la arat și sămănat. Și totuș acum multe din ele vor trebui să se apuce și de aceste lucrări puțin obișnuite pentru dânsele în alte vremuri.

Un bine mare sunt în aceste vremuri, pentru familiile ale căror căpetenii au plecat la război, copiii mai răsațiți. Ajutorul copiilor este acum cel mai prețios, pentru că ei sunt în toată vremea la îndemână și pentru lucrul lor e gratuit cruțându-se, în chipul acesta, multe date.

Femeile și copiii, acum când cei iubiți ai lor fac cele mai mari eforturi pe câmpul de luptă, trebuie să-și încoarde și ei toate puterile pentru a face la timp și bine lucrările agri-

cole, rămase în grija lor. Incordări deosebite și multă dragoste către deapropocele reclamă aceste timpuri grele dela toți bărbații tineri și bătrâni, rămași acasă. Aceștia au să sară în ajutorul familiilor mai neajutate, cu slatul, cu îndemnul, cu fapta, făcând ca nici o brazdă de pământ destinată a fi cultivată cu grâu, să nu rămână părăginită. Rudele mai deapropo sau mai departe, nașii, finii, prietini, vecinii, etc., acum au prilej, ca nicidecum altădată, de a face bine aceluia cu cari sunt în legătură de rudenie, de prietenie sau în-cuscire. Numai așa vom putea aștepta cu nădejdie de bine revenirea unor zile mai senine și binecuvântarea lui Dzeu. Căci rămânând locurile nelucrate și nesămănat cum vom aștepta noi scerșul la vara viitoare? Și, în acest caz, ce ne vom face fără „*pânea cea de toate zilele*”?

A doua cerință de căpetenie, pe care trebuie să o îndeplinească toată suflarea românească, este, cum am mai zis, *păstrarea agoniselei*. Dacă aceasta este, în timp de pace, o condiție de protestare a populațiunii, în timpuri de retriste, cum este acela prin care trecem acum, ea este o binecuvântare a cerului.

Cine a fost obișnuit, în vremile cele bune, cu virtutea păstrării, acum nu va întâmpina nici o greutate; cei mai puțin obișnuiți cu această virtute trebuie, neapărat, să se obișnuiască cu ea, în vremile de față. Lipsa va deveni din zi în zi mai simțită de toată lumea și fericite de aceia, cari în aceste vremuri, vor putea suporta fără multă greutate aceste pacosti, făcând economisire înțeleaptă cu mijloacele proprii de care dispun.

De aceea, acum, în lături cu rachiul, departe de cârciumă și de păcatele în legătură cu ea. Nici când nu am avut trebuință mai mare de trezvie și de inimă curată decât chiar în aceste vremuri. Și, în chipul acesta, vom păstra banul, care trebuie folosit pentru acoperirea altor lipse mai arzătoare. Aceste cuvinte le adresăm nu numai bărbaților, ci ele sună și la adresa femeilor.

Dar păstrarea nu se referă numai la bani, ci ea trebuie exercitată cu privire la toate, în economie. Trebuie păstrate alimentele pe sea-

rintel De s'ar urma exemplul acesta frumos și aiureal Lipsesc însă, precum văd, meditațiile sau exercițiile pregătite anume pentru tinerime, pentru că lipsește dela acest liceu și catedra de profesor de religione, funcțiunea aceasta împlinind-o doi profesori dela seminar teologic din loc.

2. Liceul din Beiuș. După Blaj vine Beiușul, nu numai în privința vechimei, ci și în privința numărului elevilor. Liceul din Beiuș e cercetat de tinerii români din Bihor, Sătmăr, Sălagiu, Maramurăș, apoi de numeroși aradani și bănățeni, ba chiar și de unii ardeleni.

De vre-o câțiva ani încoace liceul din Beiuș tot jelește. Acum jelește pierderea prepozitului gr. cat. de Oradea-mare Ioan Butean, fost profesor și director la acest liceu vreme de trei decenii și mai bine. D. prof. Dr. C. Pavel apreciază în primele pagini ale anuarului cu recunoștință și admirație de fost elev activitatea științifică și literară alui Butean. Scriitorul acestor rânduri încă a închinat în „Unirea” din Blaj un prinos de amintire sufletului lui Butean alcătuit numai din bunătate și iubire. — Celelalte pagini ale anuarului cuprind studiul dlui prof. Dr. George Hetcou, despre „Columna lui Traian”. În acest studiu dsa depune o parte a cunoștințelor și impresiunilor ce-a primit în călătoria sa de studii făcută în Italia. Despre acest grandios moment al începutului istoriei noastre a scris foarte frumos d. prof. George Murnu în „Luceafărul” anului 1907 D. G. Hetcou crezând însă, că e lipsă și de un calauz timpărit al acestui monument, descrie scenă de scenă întâmplările fixate în cele 124 de basorelieuri ale columnei. Cel ce vor avea fericirea să cerceteze asadară măreața columnă alui Traian din Roma, vor putea găsi în studiul dlui G. Hetcou un îndreptar. (Aviz Brașovenilor, pentru că ei călătoresc an de an la Roma!)

În capitolul VII al acestui anuar sub titlul: „Notițe istorice din viața școlară a anului 1913—1914” aflăm unele însemnări despre activitatea extra-scolară a profesorilor, dar aceste însemnări sunt defectuoase. Numai activitatea unuia (Dr. C. Pavel) e amintită cum trebuie, a celorlalți sau nu e amintită de loc sau e tratată foarte master. Nu e locul potrivit a face aici rectificările de lipsă, atâta însă putem constata, că decât să se redacteze rubrica despre „activitatea bisericească, socială, culturală, literară a profesorilor” în felul cum se redactează, mai bine ar lipsi cu totul, precum lipsește și din anuarul liceului din Blaj. Ori dacă se redactează — și e bine că se redactează — atunci să se redacteze conștient, ca la Brașov ori la Sibiu de pildă.

Din viața internă a institutului remarcăm frumosul obicei de-a serba în modul cel mai demn memoria marilor întemeietori ai institutelor de aici (episcopii Samuil Vulcan și Mihail Pavel), precum și acela de-a împărți elevii la exortații în două grupe (clasele inferioare într-o grupă, clasele superioare în altă grupă), pentru ca astfel amăsurat priceperii și trebuințelor sufletesti ale elevilor să li se dea povețele și îndrumările de lipsă. Demne de însemnat și de imitat sunt și exercițiile spirituale ce se țin în fiecare an în Paresemi pentru tinerimea dela aceste institute, exerciții cum numai încă la un liceu românesc se mai află, la cel din Năsăud.

Mai rău stă Beiușul, ca și Blajul dealtmintrelea, cu excursiunile școlare. Știm că se invoacă totdeauna ca scuză tradiționala noastră sărăcie românească. Va fi aceasta, de bună seamă, o piedică foarte mare, dar dacă vrem să deschidem elevilor noștri orizonturi mai

vaste, dacă vrem să le îmbogățim sufletele cu adevărate comori de cunoștințe și experiențe netrecătoare, atunci trebuie să-i ducem și în excursiuni mai mari, nu numai în munții și văile, dealtmintrelea de toată frumusețea, din jurul Beiușului. La Brașov și la Năsăud încă vor fi având să lupte profesorii cu aceeași sărăcie românească, și acolo totuș s'au putut aranja excursiuni școlare admirabile: Cei dintâi (Brașovenii) prin Italia și Grecia, cei din urmă (Năsăudenii) la Dniarea de jos. Și la Beiuș, credem, că s'ar putea pune baza unui fond de excursii școlare din diferite contribuții benevole, precum și din sumele ce s'ar putea încasa cu ocaziunea diferitelor serbări școlare, și eventual și cu ocaziunea altor serbări. Nicăiri nu are un public românesc mai multe spectacole, concerte, producțiuni și alte distracții gratuite (!) ca tocmai la Beiuș. Dacă s'ar face apel la acel public, pe încetul s'ar putea aduna banii de lipsă pentru un asemenea fond. Vorba Românilor: Cine mișcă, tot mai pișcă; cine șade, coada-i cade!

3. Liceul și școala reală din Brașov. Hotărât, liceul românesc cel mai modern din patrie este liceul din Brașov. Aceasta nu numai pentru că an de an se face dela acest liceu câte-o excursiune mare de studii prin Italia, precum am amintit deja, ci pentru că la acest liceu se dă peste tot importanța convenită intuiției. Afară de excursiunea amintită deja (prin Italia și Grecia), elevii liceului din Brașov au mai făcut alte două excursii mai mici în jurul Brașovului (la Zărnești, la Postovar, la Râșnov, la lacul sf. Ana și în pasul Tlănișului). Apoi apreciându-se importanța reprezentanților cinematografice pentru tinerime s'a procurat pentru suma de 600 cor. un cinematograful mic, portativ, ușor

noastră și a vitelor căci, colo la primăvara, s'ar putea prea ușor întâmpla ca să nu avem nici de unde cumpăra și nici pe ce cumpăra. Astfel vitele ar trebui vândute pe un preț bagatel și oamenii ar ajunge peritori de nume. E clar deci, că dispozițiile, luate de guvern pentru preîntâmpinarea lipselor în carne, nu sunt îndestulătoare, dacă aceasta nu va fi secundată de toți și de toate în acțiunea de salvare.

Criza cabinetului italian.

Urmașul lui Salandra va fi Giolitti?

După o știre oficială din Roma guvernul italian a demisionat. Această criză a cabinetului italian a fost provocată de demisiunea ministrului de finanțe **Rubini**, în urma unor neînțelegeri între acesta și ceilalți membri ai cabinetului relativ la anume chestii financiare militare. Iar aceasta mai ales din cauza neînțelegerii relativ la sursele de unde să se scoapere cheltuielile militare.

Roma. — În urma demisiunii ministrului de finanțe, **Rubini**, întreg cabinetul italian a demisionat. Sâmbătă d. a. primul-ministru **Salandra** a prezentat regelui demisiunea cabinetului. Regele și-a rezervat dreptul de a decide asupra acestei demisiuni a guvernului.

Regele va încredința formarea noului cabinet probabil lui **Giolitti**.

Războiul mondial.

Războiul turco-rus

— În pragul unor mari complicații. —

Arad, 2 Noembrie.

Am intrat în al doilea pătrar de an al războiului mondial. Noul flacără puternice se naște și se răspândește, peste țări și peste țări. Această columnă de foc este **deșteptarea islamului**.

„Redeșteptarea” Turciei însemnează, că vrea să-și recâștige vechile-i drepturi, nu numai acolo unde documente de stat îi asigură o aparență suveranitate, ci pretutindeni, unde sentimentul de rasă și religie motivează acțiunea de liberare.

mănuiește, care își produce singur lumina electrică treznicioasă, numit „Kok” dela excelenta casă de filmuri cinematografice: Frații Pathé din Paris. Astfel elevii școlii din Brașov au putut asista la nouă (9) reprezentări cinematografice, cari fiind bine alese, le-au bogățit și adâncit cunoștințele de geografie, istorie, geografie, industrie, tehnică și peste tot de științe naturale. Studiul introductiv despre cinematograful scoala este scris de d. prof. dela școala reală **Vasile Mișu**.

Anuarul mai publică și discursurile rostite la încheierea anilor școlari (1909—13) de d. director **Virgil Mărușter**. Sunt pline de înțelepciune și scripitoare de frumusețe! Cel ce vrea să vadă, de pildă, cum se pot scoate și astăzi produsele închinării poporului nostru, din hasmele sale, să citească discursul de binecuvântare al dlui V. Onișiu din anul școlar 1909—1910, care vorbește din poveștile noastre despre tărâmul balalalt, despre apa vie, despre bătrânii cari întineresc, să bea din apa aceasta, își află talmăcirea lor istorică în conceptele noastre moderne. Tot astfel și poveștile dintr-unestii ce le-a dat în discursul dela încheierea anului 1912—1913, cum să petreacă vacanțele de vară, ce să facă etc. ar trebui citite de toți elevii noștri! Sub îndrumarea directorului și a profesorilor dela liceu și dela școala reală din Brașov stau vr'o 9 fonduri, iar masa studenților din Brașov de prezent are o avere de 77.267.26 cor. și înseamnă un spor de 8937.23 cor. mai mult ca anul școlar precedent.

(Va urma).

Războiul, pe care Turcia l'a început la cea mai mare sărbătoare a islamului, la sărbătoarea **Bajramului**, în primul rând este îndreptat împotriva **Caucazului**, vecin cu coloniile turcești din Asia, apoi, în același timp, și împotriva **Egiptului**.

Deși nu s'a dat o provocare de fapt a războiului, dar în urma plecării ambasadorului și a personalului ambasadei ruse din Constantinopol starea de război de fapt între Turcia și Rusia este declarată.

Supușii Ruși au fost puși sub protecțiunea ambasadorului italian.

Ieri, **Duminecă**, au părăsit Constantinopolul și reprezentanții francez și englez. În consecință și aceste două state se consideră în stare de război față de Turcia.

Că în această situație care va fi atitudinea statelor balcanice, aceasta nimeni nu o poate spune în acest moment. Bulgaria a arătat până acum o mare prietenie față de Turcia, dar nu se știe dacă nu cumva într'o bună dimineață ea își va ascuți colții pentru ca să-și ia îndărăt **Adrianopolul**, pe care **Enverpașa** l'a „cucerit” în sunetul fanfarei, precum și **linia Enos-Midia**.

Turcii au avut tratative și cu **România**, dar cine ar ști spune, că ce angajamente își va fi luat România față de celelalte state balcanice.

Dacă **Grecia** ar intra în acțiune, ceea ce e foarte posibil, și sub pretextul chestiei insulelor o va ataca pe Turcia, în cazul acesta e aproape sigur că și alte state balcanice vor intra în acțiune, și apoi cine ar putea prevedea consecințele unui atare război. Se știe că Bulgaria mai curând se gândește la recucerirea teritoriilor pe cari i le-a luat, în al doilea război balcanic, **Sârbii și Grecii**. Această chestie nu e însă pe deplin lămurită, dar fiecare moment poate să aducă o întorsătură de mare importanță.

Războiul turco-rus înseamnă o nouă fază a războiului mondial. El a agravat situația în Balcani așa că în curând ne vom putea aștepta la o nouă conflagrație balcanică, mai mare și mai gravă însă ca cea din anul trecut...

Italia față de războiul turco-rus.

Roma. — Intrarea Turciei în războiul mondial a stârnit aici o surpriză generală. Nimeni nu-și poate da seama în acest moment ce influință va avea acest fapt asupra situației europene.

„**Giornale d'Italia**” scrie: „În Roma nimeni nu cunoaște adevăratele scopuri politice ce urmăresc statele balcanice și nici care va fi atitudinea lor în viitor, deoarece puterile ambelor grupări exercită presiuni asupra lor. Toate privirile sunt îndreptate azi spre **Sofia**. Rusia stă gata să expedieze mari forțe armate împotriva Constantinopolului și să dea o deslegare definitivă, conformă intereselor ei chestiei Dardanelor. În consecință, Italia trebuie să-și păstreze calmul și nu numai să stea la pândă, ci pe cât e posibil ea să stea și bine înarmată”.

„**Tribuna**” scrie: „Atât e sigur că intrarea Turciei în războiul mondial își va face simțit efectul numai afară de teatrul războiului, nu atât în Caucaz, ci mai ales în canalul Suez. În ambele cazuri Anglia, cât și Rusia vor fi silite să retragă mari forțe armate din Europa.”

Statele din Balcani nu-și vor putea păstra neutralitatea.

Roma. — La întrebarea ziariștilor dacă Bulgaria va intra oare imediat în conflictul actual, primul secretar al legățiunei bulgare din Roma a făcut următoarea declarație:

— În acest moment nimeni nu ar ști spune ce va aduce viitorul apropiat. Pentru Bulgaria nu mai există o chestie a **Adrianopolului**, ci numai o chestie greacă și macedoneană. Bulgaria își va lua atitudinea conformă intereselor sale.

Sofia. — **Isbucnirea conflictului turco-rus este considerat în cercurile competente de aici**

ca un factor decisiv, care va exclude ca Bulgaria România și Grecia să-și poată menține neutralitatea. Aceste state, în timpul cel mai scurt posibil vor fi silite să-și dea seamă de noua situație creată de Turcia în Balcani. **Cercurile diplomatice de aici au convingerea, că acțiunea flotei turcești nu este îndreptată într'atâta împotriva Rusiei, pe care de altfel o atinge în partea ei cea mai vulnerabilă și mai slabă, ci mai ales împotriva Angliei, care în urma isbucnirii războiului turco-rus riscă cele mai slabe teritorii strategice.**

Deocamdată aici domnește cea mai mare nesigurantă relativ la ceea ce viitorul apropiat va aduce pentru Bulgari.

Köln. — După o telegramă din Roma, atacul Turciei nu va influența atitudinea Bulgariei. România e în deplin acord cu Bulgaria; ea nu va porni război împotriva Austro-Ungariei. Dacă Bulgaria rămâne neutrală, Grecia va face și ea asemenea.

Atitudinea Bulgariei depinde de hotărârea ce va lua România.

Sofia. — În întreagă Bulgaria intrarea Turciei în război a stârnit o ușurare și o mulțumire generală. E părere generală că acest fapt accelerează rezolvirea chestiei macedonene. Relativ la dezvoltarea viitoare a lucrurilor aici nu există nici o părere sigură. După părerea celor mai mulți politicieni, atitudinea Bulgariei va depinde dela hotărârea pe care o va lua România. E imposibil să se întâmple ceva înainte de ce ar hotărî definitiv România.

LUPTĂ DECISIVĂ LA VARȘOVIA.

Budapesta. — Oficial. — În Galiția, aproape de granița Bucovinei, spre nord de **Kuty**, am bătut ieri o coloană rusească compusă din diferite arme.

În Galiția de mijloc trupele noastre se mențin în pozițiile ocupate spre nord-est de **Turka**, mai departe la **Sary-Sambor**, spre răsărit de **Przemysl** și pe cursul de jos al râului **San**.

În regiunea **Wyskow** am respins atacurile inamice. Aci, precum și la **Skole** și **Sary-Sambor** am făcut prizonieri sute de Ruși.

În Polonia rusească și ieri au decurs operațiunile fără ciocniri. — **Gen. maj. Höfer**, locțiitorul șefului de stat major.

Berlin. — Oficial. — Dela cartierul general se anunță: Pe frontul dela nord-est luptele încă nu au fost decisive. Spre vest de **Varșovia** Rușii urmăresc încet trupele noastre cari se reconcentrează. (Bir. de presă al mln. de Interne.)

Efectul războiului turco-rus în România.

București. — Acțiunea flotei turcești împotriva Rusiei a făcut impresie adâncă în capitala României, unde s'a mai răspândit știrea că flota turcească bombardează toate porturile rusești până la **Sebastopol**. Vapoarele rusești s'au refugiat pe **Pрут**.

Rusia a trimis ultimul Bulgariei.

Cetim în „**Az Est**”: Ziarul „**Viitorul**” din București anunță:

Ruperea relațiilor diplomatice între Rusia și Bulgaria e absolut iminentă.

Sus numitul ziar publică textul autentic al unei note, care ministrul rus la **Sofia**, în numele guvernului său, a înmănuat-o guvernului bulgar. Această notă, având caracterul unui ultimul, cuprinde următoarele patru puncte:

1. Guvernul bulgar să se abțină dela orice demers diplomatic ostil Serbiei.

2. Guvernul bulgar e invitat să garanteze că pe viitor nu va mai organiza bande, că nu va mai suferi comitagii în Macedonia și că pe șefii de bande îl va aduce imediat în fața tribunalului militar.

3. Va cenzura cu toată rigoarea ziarele, respective știrile publicate de acestea cu privire la Rusia și Serbia și

4. să scoată fără amânare minele cari fac imposibilă comunicația cu **Varna** și **Burgas**, deschizând porturile pentru transporturile rusești spre **Dedeagaci** și **Saloniki**.

Nota guvernului rus se încheie cu această observație categorică:

Dacă guvernul bulgar nu se simte aplicat să îndeplinească cele patru puncte, răspunzând la termen, Rusia va fi nevoită să înceapă ostilitățile bombardând porturile Varna și Burgas.

Ofensiva germană pe frontul dela sud.

Berlin. — (Oficial). — *Dela cartierul general se anunță: Armata noastră din Belgia a ocupat ieri Ramskoppele și Buschot. La Ypern atacat continuă. Am ocupat cu asalt Salehoorde, Holbbek și Wambek. De asemenea și spre sud am înaintat.*

Spre răsărit de Soisson am atacat pe dușman și în cursul zilei l-am scos, spre nord de Wailly, din mai multe poziții întărite. După amiază am ocupat Wailly cu asalt și am respins inamicul dela râul Aisne, cauzându-i pierderi mari. Am făcut o mie prizonieri și am cucerit două mitraliere.

În pădurile dela Argonne, spre vest de Verdun și spre nord de Toul atacurile inamice au eșuat, fiind francezii bătuți grav.

Luptele pe Marea Neagră.

Constantinopol. — Agenția Otomană a dat despre luptele de pe Marea Neagră următorul comunicat semioficial:

În 27 și 28 c. o foarte mică parte a flotei turcești manevrând în Marea Neagră, flota rusească, care urmărise pas de pas, în tot locul flota turcească, a început ostilitățile în 29 cor., în cursul luptei ce a urmat, flota turcească a scufundat vaporul rusesc „Pruth”, pe care se găseau 700 de mine. Un torpilor rus a suferit mari avarii. Un vapor de transportat cărbuni a fost capturat de către Turci. Distrugătorul de torpile „Chairet I. Milye” a lansat o torpilă împotriva canonierului rus „Kubanec” scufundându-l. Un alt distrugător de torpile „Mauvelle I. Milije” a lansat o torpilă asupra unui vas rusesc, ce apăra țărmlul, cauzând mari stricăciuni. 30 de ofițeri și 72 matrozi de pe vasele rusești scufundate au fost salvați și luați prizonieri de către Turci.

Flota turcească n'a avut nici o pierdere. Lupta continuă în condițiuni favorabile pentru flota turcească. Guvernul otoman va protesta în chipul cel mai energic împotriva acestei purtări ostile a flotei rusești față de aceasta mică parte a flotei turcești.

Războiul în Africa de sud.

Frankfurt a/M. — Lui „Frankfurter Zeitung” i se anunță din Amsterdam: Guvernul Africii sudvestice germane, Seitz, a adresat către colonelul Maritz conducătorul burilor răsculați următoarea proclamație: „Către cetățenii olandezi ai Africii de sud! Ocupând trupele engleze Romansdrift și trecând peste granițele germane, ele au transpus prin aceasta războiul și pe teritoriul Africii de sud. Declar, că Germanii nu doresc să poarte război împotriva cetățenilor olandezi din Africa de sud, ci ei fac tot posibilul, ca să respingă navala englezească. Trupele germane vor lupta numai și numai împotriva Englezilor”.

Lupte lângă Dolina.

Berlin. — După cum anunță comunicatul rusesc, datat din 25 Octomvrie, trupele austro-ungare, cari au pătruns din Ungaria în Galiția, au ajuns până la orașul Dolina luând lupta în apropierea orașului cu trupele rusești.

(Dolina se găsește pe valea râului Siwka în Galiția, cam la 50 kilometri dela granița Ungariei).

Rușii bombardează Cernăuți.

Viena. — Referitor la știrea din sursă rusească că Rușii au reocupat Cernăuți, în urma unei înfrângeri suferite de trupele austriace la Boian, localitate ce se află foarte aproape de Cernăuți, dela cartierul nostru principal se comunică următoarele: După ieșirea lor din Cernăuți, Rușii s'au întărit spre răsărit de oraș și în 27 Oct. au început atacul, însă fără rezultat. Înainte de a începe atacul, Rușii au trimis un parlametar să ceară predarea orașului. Acesta primind răspuns negativ, Rușii au început să bombardeze

orașul, dar nu au făcut numai stricăciuni neînsemnate în o fabrică, în palatul mitropoliei românești și în alte câteva case. Trupele noastre au înaintat spre nord și nord-ost de Cernăuți, respingând forțele dușmane considerabile până la comuna Kuty. Urmărind pe inamic mai ales artileria noastră a cauzat mari pierderi în armata rusească. (A. T. U.)

Cum îi ajută Rușii pe Sârbi?

Sofia. — Legațiunea rusească publică următorul comunicat oficial:

Un ziar din Sofia are știrea că legațiunea rusă ar fi primit ieri din Rusia, cu destinația de a fi trimise la Niș, 12 lăzi cu conținut de 20 milioane franci. Aceasta informație e fantastică, pentru că Rusia până acuma nu a trimis peste Bulgaria în Sârbia nici bani, nici alte articole de război. Tot ce s'a trimis până acum în Serbia, a mers pe altă cale...

Bombardarea orașului Cattaro.

Cetinje. — (Oficial). — Între Lovcen și Cattaro e în curgere un duel violent de artilerie. Tunurile noastre (muntenegrine) bombardează mereu pozițiile dela Cattaro, cari răspund violent. Francezii au 2 morți și 3 răniți. Unui dreadnought austro-ungar i-a reușit să intre în Boche di Cattaro.

Ocuparea insulei Saseno.

Roma. — A. Stefani anunță cu datul de 30 Octomvrie: Azi înainte de amiază a avut loc ocuparea insulei Saseno. Amiralul Patris telegrafiază că a debarcat în localitatea Voja San Nicola o baterie și 3 companii.

(Saseno (Sasino, Sasso), insulă grecească în Marea Adriatică, în fața sinului dela Valona. Dintre insulele grecești aceasta are situația geografică cea mai de nord. Faptul că Italia a ocupat această insulă dovedește, că între regatul italian și Grecia s'a încheiat o înțelegere, în baza căreia și-a dat și Italia aprobarea la acțiunea Greciei în Epir).

INFORMAȚIUNI.

Arad, 2 Noembrie 1914.

Onomastica reginei Maria a României. Joi s'a serbat — după cum am anunțat — în întreaga Românie aniversarea a 39-a a nașterii M. Sale reginei Maria a României. La metropolia din București s'a oficiat un serviciu divin la care au asistat toți miniștrii și membrii casei regale militare. După oficierea serviciului religios, d-nii miniștrii s'au dus la palat și au prezentat felicitări familiei regale.

I. P. S. Sa mitropolitul-primat Konon a adresat reginei Maria a României din prilejul zilei natale următoarea telegramă:

Majestate,

Majestatea Voastră, fericită sărbătorind astăzi prima aniversare natală ca regina României, subsemnatul mitropolit-primat, președinte al Sfântului Sinod, dimpreună cu tot clerul Ungro-Vlahiei și poporul iubitor și devotat al tronului român, am înălțat evlavioase și călduroase rugăciuni către bunul Dumnezeu, pentru sănătatea deplină și pentru fericirea Majestății Voastre împreună cu Majestatea Sa bunul și iubitul nostru rege Ferdinand I. Dumnezeu să ne protegă scumpa noastră patrie România, și să Vă dăruiască puterea și norocul ca să domniți în cea mai lungă și glorioasă domnie, bogată în mari fapte patriotice, spre fericirea scumpei noastre patrii Românie, ce-și așteaptă marele său viitor.

Vremurile sunt grele, dar cu Dumnezeu înainte pe drumul dorit de strămoșii neamului nostru și croit de marele întemeietor și organizator al Regatului și al glorioasei dinastii române ereditare.

Să trăiască Majestatea Sa iubitul și poporul nostru rege Ferdinand I. pășind cu toată bărbăția și înțelepciunea către falnicul viitor național.

Să trăiască Majestatea Voastră, protectoarea instituțiilor culturale, generoasa binefăcătoare a fiilor poporului român!

Trăiască dinastia regală și scumpa noastră patrie România mărită și de Dumnezeu binecuvântată!

Konon, Mitropolit-primat.

Un dar al reginei Elisabeta. M. S. regina Elisabeta a adresat M. S. regina Maria a României următoarea scrisoare:

Iubita mea Nepoată!

Acum 45 ani, cu prilejul căsătoriei mele, iubita noastră Capitală mi-a oferit o frumoasă diademă, pe care neuitatul meu Soț a hotărât-o, prin scrisoarea sa din 19 Noembrie 1869, ca să facă parte din odoarele Coroanei României.

Întru îndeplinirea acestei înalte dorințe, îți încredințez astăzi, la aniversarea nașterii tale, această scumpă mărturie a dragostei Bucureștenilor, cu călduroase urări să o porți mulți ani cu sănătate și deplină mulțumire sufletească.

Păstrează acest odor cu sfintenție ca o frumoasă amintire a iubirii bunului nostru popor, către întâiul său rege și întâia regină a României, neuitând că această iubire este cea mai vrednică podoabă ce o putem dori. Te îmbrățișez din tot sufletul.

Elisaveta.

Curtea de Argeș, 12 Oct. v. 1914.

Atentat împotriva prefectului comitatului Cenad. Din Budapesta se anunță: Împotriva prefectului comitatului Cenad, M. Marcovics, care plecase pe câmpul de război nordic, s'a comis un atentat într-o gară a unui oraș. Un necunoscut a tras un foc de revolver asupra lui, răbindu-l la un picior. Starea prefectului nu inspiră temeri de tot serioase. Atentatorul a dispărut.

Ultima oră.

LUPTELE DELA ORȘOVA.

Budapesta. — Cenzurată. — Între armata austro-ungară și cea sârbească din apropierea Orșovei a început un puternic duel de artilerie. Armata austro-ungară voințe cu ori ce preț să pătrundă în Serbia prin acest punct. Sârbi opun mare rezistență.

Un numeros public din T.-Severin a plecat cu trenul și cu automobile ca să asiste la canoada.

VAS ENGLEZ LA DEDEAGACI.

Sofia. — Un contratorpilor englez a vizitat apele din Dedeagaci.

BOALA GENERALULUI MOLTKE.

Amsterdam. — După informațiunile zrelor olandeze starea sanitară a contelui Hellmuth Moltke, șeful statului major al armatei germane e foarte gravă. Inaltul pacient a fost transportat dela cartierul general la Berlin.

BAIA DE SÂNGE DELA NIEUPORT.

Christiana. — „Times” scrie următoarele: — Lupta ce se dă la frontiera Belgiei va socoti între cele mai sângeroase lupte ale istoriei universale. E de o colosală importanță ca Germanii să nu poată pătrunde în Calais. Soarta războiului va depinde dela faptul dacă oare reuși-vor Germanii să ajungă la Calais. De când există Marea Britanie trupele engleze n'au avut o luptă mai îngrozitoare și mai teribilă ca aceasta.

E o baie de sânge fără pereche ceace s'a petrecut zi de zi între Nieuport și Ypern. Aceste lupte, considerând mărimea pierderilor, în trec chiar cele mai sângeroase lupte din războiul ruso-japonez.

Germanii au jertfit divizii întregi, dar și pierderile aliaților sunt foarte mari.

Lupta disperată durează și acum pe uscat și pe apă, în aer și sub apă.

„Times” nădăjduiește, că Germanii nu vor reuși să ajungă la Calais.

RUSIA A DECLARAT RĂZBOI TURCIEI.

Budapesta. — Din Copenhaga se anunță că Rusia a declarat formal războiul Turciei. Ministerul de externe englez confirmă oficial această știre. (Bud. Tud.)

Flota franco-engleză a atacat la gura Tmesci două canoaniere turcești. Vasele turcești au fost aruncate în aer de comandantii lor. (T. U.)

POSTA ADMINISTRATIEI.

Muntean Alex. Ujpecs. Restanța D-V. e 90 cor. și 80 fil. cu aceasta sumă e achitat abonamentul D-voastre până la finea a. c.

Redactor responsabil: Constantin Sava.